

Los hábitos del deseo (3 vols.)

Carme Riera, Meri Torras, Isabel Clúa, Pau Pitarch (eds.)
Caracas, Ex Cultura, 2005

El desig és el símptoma d'una carència i és una possibilitat a la vegada: és la consciència d'una necessitat i és, al mateix temps, el motor que l'acciona. Deixar-se arrossegar pel desig és una manera d'involucrar-se en una història (o potser és l'única manera, si ens considerem subjectes moguts/des pel i des del desig i a la vegada "subjectats/des" a ell). En tota història de desig s'estableix un joc d'intents i intencions per caminar cap a un univers on, com a mínim, tot es medeix amb la intensitat. L'impuls per explorar aquest univers va ser el que va dur al grup investigador *Dones i Textualitat* de la Universitat Autònoma de Barcelona a celebrar, el mes de març de 2004, el seu segon congrés internacional sota el títol "Los hábitos del deseo. Formas de amar en la modernidad", del qual les extenses actes que ara es publiquen són el millor testimoni del contagi que (inevitablement?) la temàtica va suscitar.

Les actes del congrés consten de tres volums que apleguen el centenar de comunicacions que des de disciplines ben diverses (història, literatura, filosofia, cinema...) van contribuir a "sostenir" el desig durant una setmana i a penetrar en tots els seus imaginaris, indagant en aquells rituals, escenaris, trampes o estratègies que el fan reconeixible. O, si es vol dir en el joc proposat per les mateixes organitzadores, en aquells hàbits que el caracteritzen. I encara que pugui semblar que els hàbits són contraris al desig, el pròleg del llibre ens adverteix que en la polisèmia del mateix terme "hàbit" s'hi troba la clau de volta de la concreció del desig.

Com a "vestimenta" (històrica i conjuntural), el desig té uns signes d'indentitat (construeix unes narratives) que s'habiten i ens habiten però que es poden convertir (o devaluar) en un hàbit (o costum), depenent de l'"habilitat" de cadascú en introduir-hi matisos, diferències o marques personals. Probablement aquesta mateixa acció que crea un espai de llibertat (i de creativitat) és la que explicaria en quina mesura el desig s'ha intentat legislar històricament. Si el desig posa al subjecte en la possibilitat de "ser" i d'actuar, posa al mateix temps el poder en estat d'alerta: amb l'intent de contenir i circumscriure aquest desig en un determinat repertori, canalitzant uns hàbits (unes formes concretes de gaudi, de plaer...) i prohibint-ne uns altres, per formatejar l'espai de llibertat i adequar el desig a la vida del poder instituit. Dit d'altra manera, per domesticar-lo.

El desig esdevé un bon lloc des d'on mirar, pensar i mesurar els discursos i les produccions culturals de l'imaginari occidental en el terreny de l'amor i de les relacions, per avaluar-ne aquells aspectes cosificats, cristal·litzats o institucionalitzats, però també per deixar entreveure aquelles fugues i espais de subversió que en el mateix camí cap a aquest escenari de promeses i anhels creen nous sentits (o noves màscares i "vestits").

"A finales del siglo xx seguimos pensando en antiguos demonios para explicar las acciones más corrientes", diu la veu narradora de *Escrito en el cuerpo*, de Jeanette Winterson. Y continua: "¿Por qué lo menos original que podemos decirnos uno a otro sigue siendo lo que más anhelamos oír? 'Te quiero' siempre es una cita". I entre cites i clixés el desig es va (re)escrivint i inscrivint. El territori on es projecta el desig és el cos (entès també com un terreny polític i històric) i, sobretot, el cos femení. Una lectura que entronca amb la labor investigadora que el grup *Dones i Textualitat* està duent a terme, des de la revisió de les representacions culturals de la dona dins l'àmbit hispànic dels tombants de segle –i que va donar peu a la celebració del I Congrés internacional sota el títol "Perversas y divinas"– fins a l'(actual) aproximació interdisciplinària als processos d'inscripció cultural del gènere en el cos sexual.

Les traces d'alguns d'aquests camins ja han quedat doblement impreses (la publicació d'unes actes no deixa de ser una manera de fer extensible els congressos i seminaris). A *Los hábitos del deseo* les retòriques del desig donen cabuda als amors de pel·lícula, als estereotips i iconografies que l'acompanyen, als discursos de la pornografia i l'erotisme, als amors possibles (i als impossibles), a les transgressions, les passions, les follies... àmbits inesgotables per a una lectura que deixa les portes obertes a la reflexió. I és amb aquesta intenció amb la que el grup *Dones i Textualitat* concep aquests tres volums d'actes: com una contribució a la insaturable naturalesa del desig.

Quatre de les sessions plenàries que es recullen en la publicació *Los hábitos del deseo* van servir per entrar en algunes de les semàntiques d'aquest laberint (de mesures i desmesures). Beatriz Pastor (Dartmouth College) en el seu article "Los oscuros hábitos del deseo" penetra en el discurs utòpic que recorre el descobriment i la conquesta d'Amèrica, escenaris propis del desig del subjecte masculí, juntament amb les utopies de plenitud i de llibertat de les místiques de l'Amèrica colonial. María Ruido (Universitat de Barcelona) s'endinsa en la tecnologia cinematogràfica com a creadora i colonitzadora de la mirada i de les relacions de plaer, proposant tres casos d'estudi (tres narracions del desig) en tres pel·lícules –*In the mood for love*, de Wong Kar Way, *India Song*, de Marguerite Duras i *El imperio de los sentidos*, de Nagisa Oshima– on l'alteració de l'ordre (visible) establert obre la possibilitat cap a la transformació dels hàbits que incorporen el desig. També la mirada cinematogràfica centra el discurs de Pilar Pedraza (Universitat de València) en el seu text "*Solaris* y la gran 'révenante'", on explora les representacions de la mort i dels éssers fantasmals, especialment quan aquesta mort pertany a la figura de la dona

com a *altra* dins la nostra cultura i encara més específicament quan aquesta es torna immortal, acompanyada de tota la iconografia de l'imaginari dels vius (en masculí). Finalment, el text que correspon a la sessió plenària de Brad Epps (Harvard University) apunta algunes reflexions entorn a l'estrangeria, la llengua i la llei amb la lectura de les "cartografies" del diseg en l'obra i les paraules de Maria-Mercè Marçal.

En les seves diverses textures, *Los hábitos del deseo* ens col·loca davant un mirall on les pròpies tensions que genera el diseg es poden descodificar amb algunes narratives concretes, per saciar (ni que sigui) una mica aquella espera que provoca tot estat de trànsit.

M. VALLDEORIOLA